

כך הושבו לטבע בישראל, היחמור הפרסי, הראם הלבן, אייל הכרמל והפרא

Posted on 4 במרץ 2022 by שוש להב

היום העולמי לשמירת החי בבר חל אתמול (3.3.2022) בסימן השבה לטבע של מיני מפתח לשיקום מערכות אקולוגיות

Categories: [כחול לבן](#), [ראשי](#)

Tag: [משפחות](#), [טבע](#)

מדי שנה ב-3 במרץ מציינים ברחבי העולם את יום החי בבר העולמי (World Wildlife Day). ביום זה מדינות רבות החתומות על אמנת CITES משתפות את הציבור בפעילות בנושא השנתי. היום העולמי לשמירת החי בבר נועד כדי לחשוף את הציבור למגוון החי והצומח שעל פני כדור הארץ, ולהעלות את המודעות לצורך בשימורם. בהחלטה זו מחזק האו"ם את ההצהרה בדבר ערכן הרב של חיות הבר ומכיר בתפקיד החשוב של אמנת CITES במאמץ להבטיח שהסחר הבין-לאומי לא יפגע בשרידותם של מיני חיות בר.

רעיה שורקי, מ"מ מנכ"לית רשות הטבע והגנים: "השנה מתקיים היום העולמי בסימן השבה לטבע של מיני מפתח לצורך שיקום המערכות האקולוגיות, כדי להעלות את המודעות העולמית למצבם של כמה ממיני החיות וצמחי הבר

שנמצאים בסכנת הכחדה חמורה ולתפקיד שלהם במערכות אקולוגיות, תוך הדגשת חשיבות מאמצי השימור של הגופים המקצועיים בעולם לשנות את גורלם.

"רשות הטבע והגנים פועלת רבות באמצעות חטיבת מדע לשמירה והשבה לטבע של היחמור הפרסי, הראם הלבן, אייל הכרמל והפרא, שנכחדו בעבר מהנוף המקומי. השבת בעלי חיים לטבע היא תהליך מורכב ומאתגר ומאז שנות ה-70 של המאה שעברה החלה רשות הטבע והגנים בפרויקט השבה לטבע של בעלי חיים שנעלמו מן הנוף המקומי מסיבות שונות, מציד ודריסות ועד קיטוע וצמצום בתי גידול טבעיים. לשם כך, הוקמו שתי שמורות חי-בר המשמשות גרעיני רבייה עבור אותם בעלי חיים: חי-בר כרמל וחי-בר יטבתה".

פרא בשמורת טבע חי בר יטבתה. צילום שוש להב
תהליך ההשבה לטבע כולל מספר שלבים: החי-ברים משמשים אתרי רבייה ומהם מעבירים פרטים לטבע על-פי תכנית רב-שנתית. לאחר השחרור בטבע מבצעים אחריהם ניטור ומעקב רב-שנתיים כדי ללמוד את מידת ההצלחה: האם הפרטים שורדים ומהו אחוז השרידות? האם פרטים המשוחררים מעמידים צאצאים והאם הצאצאים מעמידים צאצאים? האם האוכלוסייה בטבע גדלה והאם היא מתפשטת? ניטור הפרטים ששחררו לטבע מתבצע באמצעים כגון משדרי GPS, מצלמות וסקרי גללים בשטח.

מזי מגנאג'י מוסקוביץ, מנהלת אגף הסברה ברשות הטבע והגנים: "השבת בעלי חיים לטבע היא מהלך מרגש מאוד, ומשמח לראות חיות בר שנעלמו מנופי ארצנו שבים אל הטבע הישראלי. גם כאן אנחנו חייבים את המודעות וההתגייסות של הציבור הישראלי ואנחנו מחברים אותו לנושא באמצעות תכניות הסברה, חינוך וקהילה לצד סיורים ופעילויות בשמורות הטבע ברחבי הארץ. מתוך המודעות הציבורית יגיעו החיבור והאהבה ומשם גם השמירה וההגנה על חיות הבר".

יחמור פרסי

אורכו של היחמור, המשתיך למשפחת האיילים, כשני מטרים ומשקל הזכרים עשוי להגיע ל-100 ק"מ, בעוד הנקבות שוקלות כ-50-60 ק"ג. פרוותו בצבע אפור-חום (בחורף) וחום-אדמדם (בקיץ), ועל גבו נקודות לבנות. היחמור זכה לשמו

בשל צבע החמרה (אדמה בגוון אדמדם-חום) של פרוותו. מין זה, המוזכר במקרא, נכחד מנופי הארץ בסוף המאה ה-19. גרעין הרבייה הראשון הובא לישראל מאיראן בשנת 1978, רגע לפני פרוץ המהפכה. תהליך השבתם של היחמורים לטבע החל ב-1996 בגליל המערבי. תחילה שוחררו פרטים בנחל כזיב ובשנים האחרונות גם בהר סאסא ובכרמל, שם מתבססת אוכלוסייה נפרדת. אוכלוסייה שלישית, מנותקת מהאוכלוסיות בצפון, מתקיימת בהרי ירושלים, שם שוחררו יחמורים באזור שמורת טבע שורק. אוכלוסיות היחמורים שהושבו לגליל ולכרמל מתרבות, אולם גורמי סיכון רבים והפרעות מאיימים עליהן. ציד בלתי חוקי, דריסה וטרפיט עופרים על ידי כלבים משוטטים, הם גורמי האיום העיקריים. על כן המין מוגדר בישראל בסכנת הכחדה חמורה. כחלק מתוכנית ההשבה לטבע מבצעת הרשות מעקב אחר תנועת הפרטים ששוחררו. כך למשל, תוצאות הניטור האחרונות מראות שהאוכלוסייה בגליל המערבי יציבה וקיימת ילודת עופרים רבה.

יחמורים בשמורת טבע חי בר כרמל. צילום יניב כהן, רט"ג

פרא

מין בתת-סוג חמור שלו פרווה בצבע אפרפר-חום בהיר. בטנו ואחוריו בצבע לבן. הפרא חובב נוף מדברי פתוח ונחלים או מעיינות שלצדם צמחייה. בסוף שנות ה-60 הובאו מאיראן לישראל 11 פרטים, שהתאקלמו בחי-בר יטבתה. תחילתו של תהליך ההשבה החל ב-1982, באזור עין סהרונים שבמכתש רמון. באותו עשור, שוחררו 14 זוגות, ועם השנים האוכלוסייה גדלה וכיום מעריכים כי מצויים בטבע כ-300 פראים, מה שהופך את השבתם לטבע להצלחה.

אייל הכרמל

אורכו מגיע לכ-130 ס"מ, גובהו פחות ממטר ומשקלו עד 35 ס"מ. פרוותו חומה-אפורה ולזכר יש קרניים הנושרות בכל עונת רבייה, וגדלות מחדש לקראת העונה הבאה. אייל הכרמל נכחד מנופי הארץ בתחילת המאה שעברה. האייל, החי בחורשים ים-תיכוניים המשמשים לו מחבוא, התרבה בשנות ה-80 בגרעין רבייה בחי-בר כרמל, ובסוף שנות ה-90 החלו להשיבו לאזור רמת הנדיב ומשנת 2005 - להר חורשן. עד היום שוחררו לטבע עשרות פרטים, ומעקבים שבוצעו לאחר

השחרור ותצפיות מקריות באיילים הראו שככל הנראה הם מצליחים לשרוד בטבע ולהתרבות בו, אם כי קשה להעריך כיום את מצב האוכלוסייה וגודלה, בשל העובדה כי מדובר בבעל חיים יחידאי (סוליטרי) ובשל החיים בחורש הסבוך.

אייל הכרמל בחי בר כרמל. צילום יניב כהן, רט"ג

ראם לבן

הראם הלבן הוא אנטילופה (משפחת הפריים), ולו קרניים ארוכות ומרשימות, בליטת כתף ניכרת וזנב שעיר. הוא מצוי בעיקר בשטחים המדבריים של חצי האי הערב, ונכחד מהטבע לפני כחצי מאה. משקלו כ-65-75 ק"ג, פרוותו לבנה, ורגליו חומות. גרעין הרבייה קובץ בשמורת טבע חי-בר יטבתה שבדרום הערבה ב-1978, וכ-20 שנה מאוחר יותר החל שחרור פרטים לטבע. בעשור שמ-1997 עד 2007 שוחררו בנגב עשרות ראמים בשבע פעימות של 10-21 פרטים בכל פעימה.

הפרטים שוחררו בשיטת "שחרור רך" ¹ תהליך מדורג שבו הועברו הראמים מחי-בר למכלאה בשטח המיועד, לטובת אקלום מוצלח. ב-2017 התהליך נעשה ב"שחרור קשיח" ² העברה לשטח ושחרור מיד. זוהי שיטה יעילה וגמישה שמאפשרת שחרור זריז של פרטים רבים באתרים שונים. כיום מעריכים כי מספר הפרטים בטבע (בעין שחק, פארן ונחלי קצב וחיון) הוא בין 94-124.

מוזמנים גם לבקר בקבוצת הפייסבוק שלנו 'טיול משפחתי בארץ ובעולם